

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä. Ehdotuksen mukaan lakiin lisätaisiin säännökset punaisen puolikuun ja punaisen kristallin käytöstä. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä muita tarkistuksia.

Esitys liittyy Geneven vuoden 1949 yleissopimusten III lisäpöytäkirjan määräysten saattamiseen Suomessa voimaan. Samanaikaisesti esityksen kanssa Eduskunnalle ane-

taan hallituksen esitys Genevessä 8 päivänä joulukuuta 2005 tehdyn uuden tunnusmerkin käyttöönottoa koskevan Geneven vuoden 1949 yleissopimusten III lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti lisäpöytäkirjan kansallisen voimaantulon kanssa.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Genevessä 12 päivänä elokuuta 1949 tehdyt yleissopimukset on saatettu Suomessa voimaan asetuksella vuonna 1955 (SopS 8/1955). Geneven yleissopimuksia täydentävät 8 päivänä kesäkuuta 1977 tehdyt kaksi lisäpöytäkirjaa on saatettu Suomessa voimaan asetuksella vuonna 1981 (SopS 82/1980).

Geneven yleissopimuksissa sekä niiden I ja II lisäpöytäkirjoissa suojataan punaisen ristin ja punaisen puolikuun symbolit. Oikeus niiden käyttöön on varattu asevoimien lääkintäjoukoille ja hengelliselle henkilöstölle, Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälisille ja kansallisille elimille sekä erityisluvalla maksutonta sairaanhoitoa tarjoaville laitoksille ja lääkintäajoneuvoille.

Sopimusten perusteella on säädetty laki eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä (947/1979), joka on tullut voimaan 1 päivänä lokakuuta 1980. Lakiin sisältyvät säännökset sellaisten tunnusmerkkien ja nimitysten käytöstä, joiden rauhanaikaisesta käytöstä on määrätty joko vuoden 1949 Geneven yleissopimuksissa tai vuoden 1977 lisäpöytäkirjoissa, ja joita voitaisiin käyttää

luvatta tai muuten väärin esimerkiksi kaupallisiin tarkoituksiin. Laissa tarkoitettuja kansainvälisesti suojattuja tunnuksia ovat punaisen ristin tunnusmerkki ja väestönsuojelun kansainvälinen tunnus.

Nykyisiin tunnusmerkkeihin on niiden laajasta tunnustamisesta huolimatta nähty liittyvän uskonnollisia ja poliittisia merkityksiä, minkä vuoksi niiden käyttö tietyillä konfliktialueilla on ollut ongelmallista. Vuonna 2005 sovittiin uuden tunnusmerkin käyttöönottoa koskevassa Geneven vuoden 1949 yleissopimusten III lisäpöytäkirjassa uuden, neutraaliksi mielletyn tunnusmerkin hyväksymisestä punaisen ristin ja punaisen puolikuun rinnalle (III lisäpöytäkirja). Tämä punaiseksi kristalliksi nimetty tunnus on tarkoitettu täydentämään vanhempia tunnuksia alueille ja tilanteissa, joissa ristin tai puolikuun käyttö ei poikkeuksellisesti ole mahdollista.

2 Ehdotetut muutokset

1 §. Uuden tunnusmerkin käyttöönottoa koskevan Geneven vuoden 1949 yleissopimusten III lisäpöytäkirjan ratifioiminen luo Suomelle veloitteen kansallisesti suojata

punaisen kristallin tunnusmerkki. Oikeus symbolin käyttöön esitetään varattavaksi Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen eri elimille, jotka voisivat käyttää tunnusmerkkiä poikkeustapauksissa punaisen ristin sijasta. Myös puolustusvoimille annettaisiin mahdollisuus käyttää punaisen kristallin tunnusta merkitsemään lääkintäjoukkojaan, jos punaisen ristin käyttäminen olisi ongelmallista. Tällainen tilanne voi olla mahdollinen esimerkiksi suomalaisten joukkojen toimiessa rauhanturvatehtävissä.

Punaisen puolikuun tunnusmerkin suojaamisesta on määrätty jo Geneven vuoden 1949 yleissopimuksissa ja vuoden 1977 lisäpöytäkirjoissa, mutta toistaiseksi sitä ei ole suojattu Suomen kansallisessa lainsäädännössä. Suomen kansainvälisten velvoitteiden täysimääräiseksi toteuttamiseksi myös tämän symbolin suojaaminen on aiheellista, vaikka punainen puolikuu ei olekaan Suomen puolustusvoimien tai Suomen Punaisen Ristin käytössä oleva tunnusmerkki.

Lain 1 pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joilla suojattaisiin punaisen puolikuun tunnus sekä uusi punaisen kristallin tunnus punaisen ristin tunnusta vastaavasti.

2 §. Lain 2 §:n mukaan sellaisia merkkejä, kuvia tai nimityksiä, jotka muistuttavat 1 §:ssä tarkoitettuja tunnusmerkkejä tai nimityksiä siinä määrin, että on olemassa sekaannuksen vaara, ei saa käyttää. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin lisämäärä ”siinä määrin, että on olemassa sekaannuksen vaara”. Tällöin pykälän sanamuoto vastaisi paremmin Geneven yleissopimusten ja lisäpöytäkirjojen määräyksiä merkin asianmukaisesta käytöstä ja suojaamisesta. Tarve pykälän selkeyttämiselle on tullut esiin myös käytännön valvontatyössä. Todetuissa merkin väärinkäyttötapauksissa on käyttöä perusteltu usein virheellisesti siten, että merkin käytölle ei ole estettä, koska sekaannuksen vaaraa ei ole.

3 §. Lain 3 § on lähinnä informatiivinen. Siinä on tiivistetyksi kuvattu punaisen ristin tunnusmerkin ja nimityksen sallittu käyttö, joka määräytyy Geneven yleissopimusten ja niiden lisäpöytäkirjojen mukaisesti. Geneven yleissopimusten III lisäpöytäkirja sallii kansallisen lainsäädännön mukaisesti punaisen kristallin tunnusmerkin käyttämisen osoitta-

mistarkoituksessa myös siten, että sen sisään on sijoitettu jokin vanhemmista tunnusmerkeistä. Geneven yleissopimusten III lisäpöytäkirjassa on myös määräykset Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioihin osallistuvan lääkintähenkilöstön ja hengellisen henkilöstön oikeudesta käyttää tunnusmerkkejä. Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi Geneven yleissopimusten ja lisäpöytäkirjojen edellyttämällä tavalla.

4 §. Voimassa olevan lain 4 §:n mukaan lääkintöhallitus myöntää luvan punaisen ristin tunnusmerkin käyttämiseksi mm. sairaankuljetukseen tarkoitettujen kulkuneuvojen merkitsemiseen rauhan aikana. Lakkautetun lääkintöhallituksen sijaan lupaviranomaiseksi ehdotetaan terveydenhuollon oikeusturvakeskusta. Koska Geneven yleissopimukset ja sen lisäpöytäkirjat edellyttävät viranomaisen lupaa tunnusmerkin käyttämiselle siviililuonteisessa toiminnassa myös sodan aikana, esitetään 4 §:n rauhan aikaa koskeva soveltamisalan rajoitus poistettavaksi.

5 §. Lain 5 §:n 1 momenttiin sisältyvää pykäläviittausta ehdotetaan muutettavaksi 1 §:n muutoksesta johtuen.

3 Esityksen vaikutukset

Esitys ei sisällä uusia valtionalouteen liittyviä tai muita vähäistä merkittävimpiä taloudellisia vaikutuksia. Esityksellä ei ole vaikutusta viranomaisten menettelytapoihin, eikä se vaikuta viranomaisten keskinäisiin toimivaltasuhteisiin tai valtion ja kuntien väliseen tehtävänjakoon. Esityksellä ei ole sosiaalisia tai ympäristövaikutuksia. Esityksellä ei ole arvioitu olevan sukupuolivaikutuksia.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sisäasiainministeriössä.

Hallituksen esityksen muotoon laaditusta luonnoksesta on pyydetty lausunto ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja Suomen Punaiselta Ristiltä.

Lausunnoissa esitetyt näkemykset on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon esitystä viimeisteltäessä.

5 Voimaantulo

Lain olisi tultava voimaan samana päivänä, jona Geneven yleissopimusten III lisäpöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan. Koska lisäpöytäkirjan voimaantulo on riippuvainen eduskunnan hyväksymisestä ja hyväksymiskirjan tallettamisen ajankohdasta, ehdotetaan, että lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti esityksen kanssa eduskunnalle annetaan hallituksen esitys Genevessä 8 päivänä joulukuuta 2005 tehdyn uuden tunnusmerkin käyttöönottoa koskevan Geneven vuoden 1949 yleissopimusten lisäpöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä 21 päivänä joulukuuta 1979 annetun lain (947/1979) 1 §:n 1 ja 2 momentti, 2—4 § ja 5:n 1 momentti sekä *lisätään* 1 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

1 §

Punaisen ristin tunnusmerkkiä, punaisen puolikuun tunnusmerkkiä, punaisen kristallin tunnusmerkkiä, nimityksiä punainen risti tai Geneven risti, punainen puolikuu, punainen kristalli sekä väestönsuojelun kansainvälistä tunnusta ei saa käyttää muissa kuin tässä laissa sallituissa tapauksissa.

Punaisen ristin tunnusmerkillä tarkoitetaan valkoisella pohjalla olevaa punaista ristiä, jonka käytöstä määrätään Geneven yleissopimuksissa (SopS 8/1955) sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyissä Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoissa (SopS 82/1980).

Punaisen puolikuun tunnusmerkillä tarkoitetaan valkoisella pohjalla olevaa punaista puolikuuta, jonka käytöstä määrätään Geneven yleissopimuksissa sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyissä Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoissa.

Punaisen kristallin tunnusmerkillä tarkoitetaan valkoisella pohjalla olevaa punaista kristallia, jonka käytöstä määrätään Geneven yleissopimuksissa sekä uuden tunnusmerkin käyttöönottoa koskevassa Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjassa (SopS /).

2 §

Sellaisia merkkejä, kuvia tai nimityksiä, jotka muistuttavat 1 §:ssä tarkoitettuja tunnusmerkkejä tai nimityksiä, ei saa käyttää.

3 §

Punaisen ristin tunnusmerkkiä ja tarvittaessa tilapäisesti punaisen puolikuun ja punaisen kristallin tunnusmerkkiä sekä nimityksiä käytetään aseellisen selkkauksen aikana suojaamaan lääkintähuoltoa ja hengellistä henkilöstöä siten kuin 1 §:n 2—4 momentissa mainituissa yleissopimuksissa ja lisäpöytäkirjoissa määrätään sekä rauhan aikana osoittamaan sotilaallista lääkintähuoltoa ja hengellistä henkilöstöä siten kuin 1 §:n 2—4 momentissa mainituissa yleissopimuksissa ja lisäpöytäkirjoissa määrätään.

Punaisen Ristin kansainvälisillä järjestöillä ja niiden asianmukaisesti laillistetulla henkilökunnalla on oikeus käyttää punaisen ristin, punaisen puolikuun ja punaisen kristallin tunnusmerkkejä ja nimityksiä siten kuin 1 §:n 2—4 momentissa mainituissa yleissopimuksissa ja lisäpöytäkirjoissa määrätään. Sama oikeus on Suomen Punaisen Ristin suostumuksella vieraiden valtioiden Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälisen liikkeen kansallisilla yhdistyksillä Suomessa tapahtuvan toiminnan osalta.

Suomen Punainen Risti saa toimintansa yhteydessä käyttää Punaisen Ristin nimeä ja tunnusmerkkiä ja tarvittaessa punaisen kristallin tunnusmerkkiä siten kuin 1 §:n 2 ja 4 momentissa mainituissa yleissopimuksissa ja lisäpöytäkirjoissa määrätään.

Tämän pykälän 2 ja 3 momentissa säädettyissä tapauksissa punaisen kristallin tun-

nusmerkkiä voidaan osoittamistarkoituksessa käyttää myös siten, että sen sisäpuolelle sijoitetaan jokin muu Geneven yleissopimuksilla tunnustettu tunnusmerkki tai näiden tunnusmerkkien yhdistelmä.

Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioihin osallistuva lääkintähenkilöstö ja hengellinen henkilöstö voi osallistuvien valtioiden suostumuksella käyttää jotakin 1 §:n 2—4 momentissa mainituista tunnusmerkeistä.

4 §

Terveystieteiden tutkimuskeskus myöntää Suomen Punaisen Ristin suostumuksella luvan punaisen ristin tunnusmerkin käyttämiseksi sairaankuljetukseen tarkoitettujen kulkuneuvojen merkitsemiseen ja sel-

laisten ensiapuasemien paikkojen osoittamiseen, jotka on varattu yksinomaan vammautuneiden tai sairaiden maksutonta hoitoa varten.

5 §

Väestönsuojelun kansainvälistä tunnusta käytetään aseellisen selkkauksen aikana suojaamaan väestönsuojelutoimintaa siten kuin 1 §:n 5 momentissa mainitussa lisäpöytäkirjassa määrätään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Anne Holmlund*

Liite

Rinnakkaisteksti

Laki

eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä 21 päivänä joulukuuta 1979 annetun lain (947/1979) 1 §:n 1 ja 2 momentti, 2—4 § ja 5:n 1 momentti sekä

lisätään 1 §:ään uusi 3 ja 4 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Punaisen Ristin tunnusmerkkiä, nimityksiä Punainen Risti tai Geneven Risti sekä väestönsuojelun kansainvälistä tunnusta ei saa käyttää muissa kuin tässä laissa sallituissa tapauksissa.

Punaisen Ristin tunnusmerkillä tarkoitetaan valkoisella pohjalla olevaa punaista ristiä, jonka käytöstä määrätään *12 päivänä elokuuta 1949 tehdyissä* Geneven yleissopimuksissa (SopS 8/55) sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta *12 päivänä kesäkuuta 1977* tehdyissä Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoissa.

Ehdotus

1 §

Punaisen ristin tunnusmerkkiä, punaisen puolikuun tunnusmerkkiä, punaisen kristallin tunnusmerkkiä, nimityksiä punainen risti tai Geneven risti, punainen puolikuu, punainen kristalli sekä väestönsuojelun kansainvälistä tunnusta ei saa käyttää muissa kuin tässä laissa sallituissa tapauksissa.

Punaisen ristin tunnusmerkillä tarkoitetaan valkoisella pohjalla olevaa punaista ristiä, jonka käytöstä määrätään Geneven yleissopimuksissa (SopS 8/1955) sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyissä Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoissa (*SopS 82/1980*).

Punaisen puolikuun tunnusmerkillä tarkoitetaan valkoisella pohjalla olevaa punaista puolikuuta, jonka käytöstä määrätään Geneven yleissopimuksissa sekä kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehdyissä Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoissa.

Punaisen kristallin tunnusmerkillä tarkoitetaan valkoisella pohjalla olevaa punaista kristallia, jonka käytöstä määrätään Geneven

yleissopimuksissa sekä uuden tunnusmerkin käyttöönottoa koskevassa Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjassa (SopS /).

2 §

Sellaisia merkkejä, kuvia tai nimityksiä, jotka muistuttavat 1 §:ssä tarkoitettuja tunnusmerkkejä tai nimityksiä *siinä määrin, että on olemassa sekaannuksen vaara*, ei saa käyttää.

3 §

Punaisen Ristin tunnusmerkkiä ja nimityksiä käytetään aseellisen selkkauksen aikana suojaamaan lääkintähuoltoa siten kuin 1 §:n 2 momentissa mainituissa yleissopimuksissa ja lisäpöytäkirjoissa määrätään sekä rauhan aikana osoittamaan sotilaallista lääkintähuoltoa siten kuin 1 §:n 2 momentissa mainituissa yleissopimuksissa määrätään.

Punaisen Ristin kansainvälisillä järjestöillä ja niiden asianmukaisesti laillistetulla henkilökunnalla on oikeus käyttää Punaisen Ristin tunnusmerkkiä ja nimityksiä. Sama oikeus on vieraiden valtioiden Punaisen Ristin kansallisilla yhdistyksillä kunkin valtion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Suomen Punainen Risti saa toimintansa yhteydessä käyttää Punaisen Ristin nimeä ja tunnusmerkkiä 1 §:n 2 momentissa mainittujen yleissopimusten mukaisesti.

2 §

Sellaisia merkkejä, kuvia tai nimityksiä, jotka muistuttavat 1 §:ssä tarkoitettuja tunnusmerkkejä tai nimityksiä, ei saa käyttää.

3 §

Punaisen ristin tunnusmerkkiä ja tarvittaessa tilapäisesti punaisen puolikuun ja punaisen kristallin tunnusmerkkiä sekä nimityksiä käytetään aseellisen selkkauksen aikana suojaamaan lääkintähuoltoa ja hengellistä henkilöstöä siten kuin 1 §:n 2—4 momentissa mainituissa yleissopimuksissa ja lisäpöytäkirjoissa määrätään sekä rauhan aikana osoittamaan sotilaallista lääkintähuoltoa ja hengellistä henkilöstöä siten kuin 1 §:n 2—4 momentissa mainituissa yleissopimuksissa ja lisäpöytäkirjoissa määrätään.

Punaisen Ristin kansainvälisillä järjestöillä ja niiden asianmukaisesti laillistetulla henkilökunnalla on oikeus käyttää punaisen ristin, punaisen puolikuun ja punaisen kristallin tunnusmerkkejä ja nimityksiä siten kuin 1 §:n 2—4 momentissa mainituissa yleissopimuksissa ja lisäpöytäkirjoissa määrätään. Sama oikeus on Suomen Punaisen Ristin suostumuksella vieraiden valtioiden Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälisen liikkeen kansallisilla yhdistyksillä Suomessa tapahtuvan toiminnan osalta.

Suomen Punainen Risti saa toimintansa yhteydessä käyttää Punaisen Ristin nimeä ja tunnusmerkkiä ja tarvittaessa punaisen kristallin tunnusmerkkiä siten kuin 1 §:n 2 ja 4 momentissa mainituissa yleissopimuksissa ja lisäpöytäkirjoissa määrätään.

Tämän pykälän 2 ja 3 momentissa säädetyissä tapauksissa punaisen kristallin tunnusmerkkiä voidaan osoittamistarkoituksessa käyttää myös siten, että sen sisäpuolelle sijoitetaan jokin muu Geneven yleissopimuksilla tunnustettu tunnusmerkki tai näiden tunnusmerkkien yhdistelmä.

Yhdistyneiden Kansakuntien operaatioihin osallistuva lääkintähenkilöstö ja hengellinen henkilöstö voi osallistuvien valtioiden suostumuksella käyttää jotakin 1 §:n 2—4 momentissa mainituista tunnusmerkeistä.

4 §

Lääkintöhallitus myöntää Suomen Punaisen Ristin suostumuksella luvan Punaisen Ristin tunnusmerkin käyttämiseksi *rauhan aikana* sairaankuljetukseen tarkoitettujen kulkuneuvojen merkitsemiseen ja sellaisten ensiapuasemien paikkojen osoittamiseen, jotka on varattu yksinomaan vammautuneiden tai sairaiden maksutonta hoitoa varten.

4 §

Terveystieteiden tutkimuskeskus myöntää Suomen Punaisen Ristin suostumuksella luvan *punaisen ristin* tunnusmerkin käyttämiseksi sairaankuljetukseen tarkoitettujen kulkuneuvojen merkitsemiseen ja sellaisten ensiapuasemien paikkojen osoittamiseen, jotka on varattu yksinomaan vammautuneiden tai sairaiden maksutonta hoitoa varten.

5 §

Väestönsuojelun kansainvälistä tunnusta käytetään aseellisen selkkauksen aikana suojaamaan väestönsuojelutoimintaa siten kuin 1 §:n 3 momentissa mainitussa lisäpöytäkirjassa määrätään.

5 §

Väestönsuojelun kansainvälistä tunnusta käytetään aseellisen selkkauksen aikana suojaamaan väestönsuojelutoimintaa siten kuin 1 §:n 5 momentissa mainitussa lisäpöytäkirjassa määrätään.